

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Fırat University Journal of Social Science
Cilt: 16, Sayı: 1 Sayfa: 121-129, ELAZIĞ-2006

ÇAĞDAŞ İNSANIN TUTAMAK ARAYIŞI: “AYLAK ADAM”

The Searching Hold Of The Modern Human: "Aylak Adam"

Sema ÖZHER

*Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
e.mail:semaozher@yahoo.com*

ÖZET

Yusuf Atılğan Aylak Adam adlı romanında paralı bir gencin hayatına anlam verecek değer arama çabasını anlatır. Bu değer, maddi boyutun üzerinde insanı hayata bağlayacak, kişiye yaşam enerjisi verecek, romanda “düşsel sevda” olarak adlandırılmış bir güçtür.

Roman boyunca baş kahraman C, düşsel sevdanın peşinde koşar. Yazar, bu arayışın anlatımında sokaklar, sinemanın derin locaları ve bayan Naciye'nin küçük evi gibi simgesel değer taşıyan mekanlardan yararlanmışır. Bu mekanların sembolik ve psikolojik olarak çözümlenmeleri romanın gerçek değerinin anlaşılmasında oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yusuf Atılğan, Aylak Adam, mekan-insan ilişkisi.

ABSTRACT

Yusuf Atılğan in his Aylak Adam named novel has told the young and wealthy person's life who is in the struggle of the make of life. In the novel, over the material dimensions, this value is a power that gives people a connect to the life and vitality.

In the course of the novel, Mainhero C run after a romantic love. The author for telling this search uses the street , deep lodge of cinema and Mrs. Naciye's small house

where has a symbolic value. As the symbolically and psychologically analysis of these places are very important to understanding the real value of the novel.

Key Words: Yusuf Atılğan, Aylak Adam, Place-Human Relation.

GİRİŞ

Hayvanlarda doğa ve varlık özdeştir. Oysa insan varoluş süreci içerisinde kendisini gerçekleştirebilmek için dünya üzerinde kendi biçimlendirdiği mekanlar yaratır. Bu mekanlarda kişiler arası iletişimi ve etkileşimi sağlayarak bir tarih ve kültür dokusu ortaya koyar. Bu doku kişiye atalarının edindiği tecrübelerin miras olarak aktarımını sağlar. Bunun sonucunda insanda tarihsel bilinç oluşur. Tarihsel bilinç, bir kendini bilme tarzıdır (Özlem, 1996:341). Kendini bilen insan ortak amaçlar etrafında birleşerek “cemiyyet” yaşamına geçer.

Cemiyyetin/toplumun varlığını devam ettirebilmesi için birtakım kurallar öne sürmesi kaçınılmazdır. Bu kurallar kimi zaman kişiyi güçlükler karşısında korurken kimi zaman da onun “varlık alanı”nı ihlal etmiştir. Kişinin varlık alanının ihlali birey ve toplum arasında bir çatışmaya neden olmaktadır. Bu çatışma kişinin psikolojisinde tahribata yol açarken birey bu durumu içinde yaşadığı mekana yansıtmıştır.

Reel zamanda görülen bu durum anlatı metinlerinde de kurgusal olarak aynen görülmektedir. Kahramanın ruhu yaşadığı mekana siner. Yazar özellikle baş kahramanın psikolojisinin ip uçlarını mekanı kurgularken metnin içerisine gizler. Böylece mekan yorumlama işlemi kahramanın gizli kalmış yanlarını “okuma” işlemiyle örtüşmüş olur.

Yusuf Atılgan Aylak Adam adlı romanında çevresiyle uyum sorunu yaşayan bir kişinin mutlu olmak için yaratmaya çalıştığı bir “değer” arayışını anlatır. Çocukluğunda bilinçaltına itmiş olduğu anılarının etkisinden kurtulmayı amaçlayan baş kahraman, amansız bir varoluş mücadelesi sergiler. Yazar, genel olarak aydın sorunsalı biçiminde adlandırılan bu uğraşı, kişiler düzleminde baş kahraman C; kavramlar düzleminde topluma yabancılaşma ve tutamak arayışı; simgesel düzlemde ise sinemanın derin locaları, bayan Naciye’nin küçük evi ve sokaklar ile roman kurgusuna yerleştirmiştir. Çağdaş insanın en temel sorunu olan bireyin topluma yabancılaşmasını anlatan Aylak Adam, insan ile mekan arasındaki ilişki bakımından çözümlendiği takdirde okuyucusuna asıl mesajını iletibilmiş olacaktır.

Bu çalışmanın amacı, baş kahraman C’nin yaşamını anlatırken mekanın insanı geçmişten geleceğe nasıl bir yolculuğa çıkardığını ve kişinin psikolojisini çözümlemeye ne derece önemli olduğunu ortaya çıkarmaktır. Böylece insanın aslında çevresiyle kurduğu işlevsel bağla kendisini gerçekleştirdiği ispatlanacaktır. Bu ispatlama işleminde ise baş kahramanın psikolojisi merkez kabul edilerek onun yaşadığı değişimin mekansal yansımaları psikolojik ve sembolik çözümleme yöntemleri kullanılarak açıklanacaktır.

1. Bilinçaltı Labirenti: derin localar

İnsanın evrensel anlamda tarihi bir belleğe sahip olması bireysel boyutta da kendini gösterir. Kişi anımsadığı ya da unuttuğu bütün tecrübelerini beraberinde taşır ve bunlar bazen hiç farkına varmadan kişiyi yönlendirir. Roman boyunca baş kahraman C, çocukluğuna ait anıların çağrısını sinemanın derin localarında yaşar. Burası C'yi geçmişine, bilinçaltına çağırarak mekân olarak simgesel bir değer taşır. İnsanların el ele tutuşmak, sarılmak ve öpüşmek için geldiği bu mekân C'yi çeken asıl şey, ne iş yaptığını herkesin bildiği “şaşı kadın”ı Zehra teyzesine benzetiyor olmasıdır. Şaşı kadın C'yi sinemanın derin, küçük, gömük ve karanlık localarına çağırırken onu Zehra teyzesiyle yaşadığı cennetten kopma zamanlara ve kadın düşkünü baba arketipine taşır. Böylece derin localar C'nin bilinçaltının simgesi olur.

Annesi C bir yaşındayken öldüğü için onu Zehra teyzesi büyütüştür. Bu kadın onu her zaman gerçek bir anne şefkatiyle sevmiş ve okşamıştır. Zehra teyzenin bu dokunuşları ile ortaya çıkan “ötekinin sıcaklığını duyumsama” biçimi C'yi hayatı boyunca takip edecek ve onun anne-sevgili kadın tipini aramasına yol açacaktır.

Zengin bir komisyoncu olan C'nin babası kadın düşkünüdür ve evde sık sık hizmetçiler değişmektedir. Üstelik baş kahraman C, henüz çocuk yaşta babasının Zehra teyzesiyle olan cinsel yakınlığına şahit olmuştur, bunun üzerine babasına saldırmış ve boğuşma sonunda kulağı yırtılmıştır:

“Babam bir koluyla teyzemin etekliğini kaldırıp sarmış, öteki eliyle çıplak bacaklarını okşuyordu. ‘Zehra, şu bacakların yok mu?’ dedi. Çevrem kararır gibi oldu. Fırladım. Üstlerine atıldığımda bacaklar hala çıplaktılar. ‘-Bırak onu diye bağurdım...’ Elini ısırardım;... Kafamdaki ses durmadan, ‘Kulağı yırtıldı,’ diyordu.”(Atılğan, 2001:127)

Roman boyunca C, bu baba arketipinin izlerini davranışlarında yaşamıştır. İlk gençlik yıllarında karşı cinse duyduğu ilgi ve istekten dolayı kendini suçlamış ve kadınların bacaklarına dokunamamıştır. Ayrıca romanın anlatımında leitmotive dönüşen “Kulağımı kaşıdı.” cümlesi yukarıda alıntı yapılmış olan kötü çocukluk anısının izi olarak olay örgüsünde kendini göstermiştir. Burada C'nin babası ile Zehra teyzesi arasında yaşanan cinsel ilişkiye gösterdiği tepkiyi ödip kompleksiyle açıklayabileceğimiz gibi mitik değerlerle de açıklayabiliriz.

Mitik anlamda çocuk cennete özgü bir zamanda yaşar (Eliade, 2001:105). Çocuğun cenneti kendisi ve annesinden ibarettir. C'nin cennetinde ise annenin yerini Zehra teyze almıştır. Babanın sevgiyi sadece tensel bir zevkten ibaret görmesi ve Zehra teyzeyi de bir cinsel obje konumuna düşürmesi, C'yi yaşadığı cennete özgü zamandan koparmıştır:

“Hemen her gece babam eve girer girmez beni, teyzemle oynadığımız oyunlardan,

masalların mutluluğundan ayırırdı. ‘-Çocuğu yatır!’ derdi. Büyük sevinçlerden büyük kederlere birden geçişi öğreniyordum. Çünkü onun kucağındaiken babamın varlığını unutmş olurdum. Yatakta, beni ondan ayırmasındaki haksızlığı düşünürdüm.” (Atılğan, 2001:125)

Zehra teyze masallar anlatıp onunla oynayarak C’ye hayatı boyunca gerçekten mutlu olduğu tek zaman kesitini sunmuştur.

Aile içerisinde politik toplumsallaştırma sürecini yaşayan çocuğa yine ailesi tarafından sorumluluk, boyun eğme, sadakat, korku... gibi duygulanımlara ket vurması öğretilir. Böylece çocuk olgunlaşır (Teber, 2001:79). Baba yaşadığı toplumun –para, güç, iktidar, menfaat, yaşamdan zevk alma gibi- değerlerini oğluna aktarmadığı için C’nin politik toplumsallaşma süreci yarıda kalmıştır. Hatta C’nin toplumun genelgeçer kurallarına aykırı bir kimliğe sahip olmasına yol açmıştır.

C babası tarafından sunulan her şeye karşı çıkmıştır. Baş kahraman ailesi tarafından verilen adı reddetmekle, kadınlara karşı duyduğu cinsel ilgiden dolayı kendini suçlamakla, hesapsızca para harcamakla ve bir işte çalışmamakla babasına benzemeye ve aslında ondan kendisine göstermediği babalık şefkatinin öcünü almaya çalışır. Bu öç alma duygusunun büyüklüğü romanın adıyla da kendini belli eder. Olay örgüsü içerisinde bu söylediklerimiz C’nin ağzından şu cümlelerle ifade edilir:

“-İş yapmam ben; aylakım.... Çalınmış para yerim ben.”(Atılğan, 2001:147)

Bu para babasının C’ye göstermesi gereken şefkatten, sevgiden ve zamandan çalınarak biriktirilmiştir. Çalınan C’nin **hayatıdır**.

Bireyin “an”ı yaşarken sürekli olarak geçmişini hatırlaması geleceğe yönelik kararlarını etkiler (May, 2003:13). Baş kahramanın hissettiği yalnızlık duygusu ile toplumsal yabancılaşmanın arka planında babasına duyduğu nefret yatar. C’nin herkesçe benimsenmiş toplumsal kurallara uyum sağlayamaması, çevresinde kendisini anlayacak yakın birinin bulunmaması baş kahraman C’yi bütün roman boyunca bir “**tutamak**” arayışına sevk etmiştir. Bu ise “gerçek sevgi”dir.

Romanda kavramlar düzlemi incelendiğinde şiddetli eleştirilere neden olan C’nin aylaklığının bir simge-değer olduğu görülecektir. Bu yaşama tutunma çabasının simgesidir ki C’nin avareliği toplumdan geri çekiliş değil, yeniden bir yapılanma için yüklenilmiş amaçlı bir çalışmadır (Urry, 1999:275). C’nin aylaklığı toplumun gününbirlik ilişkilerine, dedikodularına, eşya düşkünlüğüne, eli paketlilere, sadece tensel dokunmadan ibaret cinsel ilişkilere bir başkaldırıdır:

“...İnsanın bir tutamağı olmalı.... Dünyada hepimiz sallantılı, korkuluksuz bir köprüde yürür gibiyiz. Tutunacak bir şey olmadı mı insan yuvarlanır. Tramvaylardaki

tutamaklar gibi. Uzanır tutunurlar. Kimi zenginliğine tutunur; kimi müdürlüğüne; kimi işine, sanatına. Çocuklarına tutunanlar vardır. Herkes kendi tutamağının en iyi, en yüksek olduğuna inanır.” (Atılğan, 2001:152)

Kahramanın yaşadığı toplumun değerlerine karşı takındığı bu aykırı tutum onu çok büyük bir yalnızlığa itmiştir.

2. Ülküsel Sevginin Arandığı Yer: sokaklar

Geçmişle içinde bulunduğu zamanı uzlaştırabilen insan, geleceğe iradesiyle yön verebilir. Bu yönlendirme işi sırasında kişi ruhunda ve hatta bedeninde kendini kurmayı öğrenir. Böylece kişi varoluşsal anlamda tamam olur. Bunun sonucunda da toplumda yaşama tutunmuş bireylerin sayısı artar.

Aylak Adam romanının baş kahramanı C, geçmişte yaşadığı kötü tecrübeleri sindirememiştir. C'nin kötü baba arketipine karşı bir sığınak olarak zihninde geliştirdiği -anne-kadın sevgili imajı- Zehra teyze, C'yi yaşamı boyunca büyük bir arayışa sevk etmiştir. Bu arayış roman sona erdiği zaman anlaşılacağı gibi aslında C'nin kendini bulma çabasıdır.

Baş kahraman toplumla –yani **herkesle**- uyumsuzluk içerisindedir. Onun bu uyum sorunu romanın ilk sayfasındaki epigramla adeta vurgulanmıştır:

“Mufassal kıssa başlarsın garip efsane söylersin”

Yine romanın ilk cümlesi baş kahramanın kendini toplumun ne kadar dışında gördüğünün habercisidir:

“Birden kaldırımlardan taşan kalabalıkta onun da olabileceği aklıma geldi.”(Atılğan, 2001:9)

İnsanlar/herkes adeta sel suyu kadar çok, çevreyi yıkan, bilinçsiz eylemler sergileyen bir çoklukta. Olaylar geliştikçe baş kahramanın kendini olayların dışında tutan tavrı sürecektir. Romanın “Yoksa her şey ben olmadığım zaman, benim olmadığım yerlerde mi oluyordu”(Atılğan, 2001:11) cümlesi bu uzak ve aykırı tavrın göstergesidir.

Herkes/kalabalıklar problem yitimine uğramıştır; hatta tasasızlıkları yüzlerinden bile belli olur. Erkekler tıraşlı, kadınlar güzel; ya somurtkandırlar ya da sırtkanlıkları yüzlerine yapışmıştır; iş dönüşlerinde dilencilere sadaka vererek ucuza huzur satın almaya çalışırlar. Yazar toplumun yaşadığı çözülmeyi, değer yitimini ve tükenişi romanda sokak adlarıyla ilinti kurarak vurgulamıştır:

“İçinizde İki Öksüzler Sokağı'ndan geçen olmuştur belki ama bilmezsiniz. Çoğu iki katlı, yeni ya da yeni görünen evler... Ben 'Eli Paketliler' sokağı diyorum. Komşusunun saygısını yitireceğinden başka sıkıntısı olmayanlar yaşar burda. Ama adı... 'Sıra Serviler

Caddesi': Asfalt, üst üste beton yapılar, otomobiller sürüsü, hızlıyürüyen insanlar sürüsü... Bu yolun servili olduğu zamanlar da insanlar böyle mi yürürdü?" (Atılğan, 2001:14-15)

Nesne ile adı arasındaki benzeşmezlik kişi ile adı arasında da aynen vardır. Adları kişilerin karakterini yansıtamaz durumdadır. Bu yüzden baş kahraman yine topluma aykırı davranışla adını reddetmiştir. Kalabalıklar aynı zamanda ezberlenmiş davranışlara sahiptir. Hatta tensel temastan ibaret sevişmeleri bile aynı sırayı takip eder:

"Önce el tutulur, sonra öpülür, sonra memeler okşanır; en son etekliğin altı gelir."(s.34)

C, birbirine benzeyen bunca insanın arasında tuhaf ve yalnız kalmıştır. Ama gerçekte toplumdaki diğer insanlar da farkında olmadıkları büyük bir yalnızlık yaşarlar. Yazar bu yalnızlığı "*üç oda bir mutfak sendromu*" olarak adlandırmıştır. Herkes evlenip çocuk sahibi olunca mutlu olacağını sanır, ama bir süre sonra kadın ve erkeği birbirlerine bağlayan ortak bir çatıdan başka bir şey kalmaz. Böylece "*ortak bir şeyleri kalmayanların ortaklığı*"nı yaşamaya başlarlar. Yusuf Atılğan birbirlerine çok yakın görünen insanların gerçekte ne kadar yabancı olduklarını Bodur Minareden Öte adlı öyküsünde baş kahramanın ağzından şöyle söyler:

"Tel dolaptan yemek tenceresini çıkardım. Akşamdan kalma biber dolmasıydı. Suyun üstünde yüzen tek tük yarı-donuk yağ boncuklarıyla iğrenç görünüşü vardı. Beş yıllık yaşamımızın özeti gibiydi bu yemek." (Atılğan, 2002:74)

İnsanlar birbiriyle böylesine ayrı, aynı zamanda da birliktedir.

Yalnızlık duygusu bazen kişiyi tüketirken bazen de varoluşsal anlamda ikinci bir doğuma hazırlar. Baş kahraman ikincisini gerçekleştirme uğraşı içerisinde. Onun yalnızlığı "*ülküselsevda*" denebilecek bir amaca yönelmiştir. Bu sevgiyi Kierkegaard'ın şu cümleleri tanımlamaktadır:

"Yetkin sevgi, birini onun gözünden mutsuz olmak için sevmektir. Ama hiçbir insanın böylesine sevmeyi istemeğe hakkı yoktur."

Baş kahramanın aradığı sevgili, kendisinin bir benzeridir. Sıra dışı bir davranışla kendini belli edeceğine inanır. Aranılan sevgilinin diğer bir özelliği ise "*eşyanın ötesinde*" (Atılğan, 2001:11) olmasıdır: eşyaya köle olmamak, eşyayı amaçları için kullanmak. Böylece bu kişinin paraya köle olmayacağı sonucu ortaya çıkar.

Bütün insanlar kendilerini tamamlayacak diğer yarısıyla birlikte yaratılmıştır. İnsana düşen görev, uzakta duran diğer yarısını bulmasıdır. İşte yaşam bu tamam olma sürecidir. C'nin arkadaşlarına verdiği "*O olmasaydı ben olmazdım.*" (Atılğan, 2001:153) cevabı söylediklerimizi doğrulayarak mitolojik er-dişi kavramına da gönderme

yapmaktadır. Baş kahraman C, yitik yarısı B'yi roman boyunca yılmadan aramıştır.

3. Aşkın Barınağı: Bayan Naciye'nin küçük evi

Mekan ile insan arasındaki psikolojik bağ, anlatı metinlerinin kurgusuna da yansımıştır. Yazar özellikle baş kahramanın psikolojisini çözümlemeye mekanı bir şifre çözücü nitelikte kullanabilir. Yusuf Atılgan, baş kahraman C'nin yaşadığı yalnızlığı, yaşama tutunma çabasını, sokakları ayrıntısıyla anlatmakla okuyucuya sunmuştur. Sokağa her çıkışı C'nin topluma ne kadar yabancı olduğunu görmesine neden olmuştur. Baş kahramanı büyük bir yalnızlık duygusuna iten sokaklar, bu sebeple, labirent mekan niteliği kazanmıştır (Korkmaz, 1997:170).

“*Ruhumuz bir oturma yeridir.*” (Bachelard, 1996:28). Kendi içinde barınmayı öğrenen insan, daha sonra yaşadığı yere oturmayı öğrenir. Ruhumuzun barındığı yer, içselleştirilmiş mekandır ki o zaman buranın adı “*ev*” olur. Aynı zamanda ev, yabancılarla dolu meçhul açıklıkların içine oyulmuş bir mahremiyet sahası, keyif veren bir sükunet ve sıcaklık bölgesidir. (Lings, 1997:111) Bu sebeple bir metin içerisinde geçen “*ev*” sözcüğü “*oda*”, “*apartman*”, “*köşk*” vs. mekanlardan daha farklı çağrışım değerlerine sahiptir.

Yazar Aylak Adam adlı romanda, labirent mekan özelliği taşıyan sokakların karşısına “*Bayan Naciye'nin küçük evi*”ni adeta baş kahramanın ruhunun oturmayı öğreneceği, kalabalıkların ezberlenmiş ilişkilerinden uzak, mahrem ve sıcak tek yer olarak çıkarmıştır. (Roman boyunca buranın daima aynı tamlamayla anılması dikkat çekicidir.)

Bayan Naciye'nin küçük evi denize çok yakın, ağaçlar arasında, büyük pencere, aydınlık, ferah, fıstık yeşiline boyalı, kahverengi keten perdeli, tahtadan yapılmış hoş bir yapıdır. (Atılgan, 2001:96) Ancak evin fiziksel konumu oranın ev olmasına yeterli gelmez. Çünkü içerideki gereksiz eşyalar varlığın önüne geçecek durumdadır:

“*İçerdeki iki kocaman koltuğu salona taşıdı. Geniş karyolanın üstüne oturup kalktı. İyiydi. ...Pencereye yakın köşede aynalı bir masa vardı. Bunu da çıkarmak istedi ama nereye koyacağını bilemiyordu.*” (Atılgan, 2001:96)

Bir mekana sinmenin gerekli şartı –belki de- kişinin kendine ait küçük şeyleri oraya yerleştirmesidir. Eşyaların yerini değiştirdikten sonra yanında getirdiği iki tabloyu duvara asan C, Bayan Naciye'nin küçük evine “*yerleş*”miş olur. Ev imgesi, C'nin eski sevgilisi Ayşe ile karşılaşarak onun da buraya taşınmasıyla tamamlanmış olur. C o anda Ayşe'nin ülküsel sevgiyi paylaşacağı kişi olduğuna inanmaktadır. “*Artık ev onların eviydi.*” (Atılgan, 2001:114) Öznenin “*ev*”e sahip olması, evin mahremiyet ve sıcaklığına, tinsel anlamda tamamlanmışlık duygusuna erişmesi demektir.

C ilk kez burada geçmişiyile içinde bulunduğu anı birleştirmiş olur. Baş kahramanın psikolojisindeki en büyük değişim –geçmişiyile uzlaştığının göstergesi olarak- Ayşe'nin bacaklarını öpebilmesidir. Ayrıca C, yediği yemeklerde Zehra teyzesiyle yediği yemeklerin kokusunu ve tadını duyumsarken denizin tuzu da Zehra teyzesinin çarşıdan getirdiği ekşi erikleri hatırlatır:

“Saçlarından süzülmüş bir damla su dudaklarına inince yalandı. Tuzluydu. ‘Bu tad?’ Hatırladı. Zehra teyzesinin çarşıdan getirdiği yeşil erikleri tuza banarak yerlerdi. ‘- Yeme artık, dişlerin uyuşacak!’ Bakışlarında hep o sevgi ışıması olurdu.” (Atılğan, 2001:138)

Bayan Naciye'nin küçük evi, çiftler arasındaki uzaklığı ve yalnızlığı arttıran evlilik kurumunun çöküşüne çözüm sunan mekan olması bakımından çok önemlidir. Çiftlerin hayatları sıradanlaşmıştır:

“Erkek akşamları eve elinde paketler, kese kağıtlarıyla döner. Yemek yerler. ... Arada, ‘Bu yıl kömür kıtlığı olacakmış!’ diye mırıldanır. Kadın kucagında hep yamanacak bir şeyler bulunur. Kocasına bakar. ‘Uğrunda fakülteyi bıraktığım bu rahatına düşkün adam mıydı?’ diye düşünür. Sonra dalar. Bir gün okula giderken otobüste bir genç gözünüün içine bakmıştı. ... ‘Belki onunla başka türlü olurdu.’ Ya birlikte uydukları yatak... Erkek karısının değiştiğini, okula yeni verilen tarih hocasını düşünür. Kadın otobüsteki gençlerdir...” (Atılğan, 2001:78)

Kişinin kötü görünüşünün duyguları zayıflatacağını düşünen yazar, buna çözüm olarak C ile Ayşe'yi ayrı odalarda yatırır. Kahramanlar sevişirler, yemek yerler, denize giderler, konuşurlar... En önemlisi de C'nin birbirlerine yettiklerini düşünmesidir. Yazarın *“Alışılmış tatların sürüp gitmesindeki rahatlık”* (Atılğan, 2001:132) olarak adlandırdığı evliliğe karşı geliştirdiği aşk kavramının temelinde **“birbiri için var olduğuna inanmak”**(Atılğan, 2002:78) düşüncesi yatar. Kişi sevgisini paylaşırken ailesinin ve başkalarının ne düşündüğünü umursamamalıdır. O zaman bu şuurlu değil yönlendirilmiş bir edim olur. C buna sonuna kadar inandığı için Güler'i evine götürdüğünde onun *“dışarıdakiler”*i düşündüğünü fark eder etmez onunla sevişme fikrinden vazgeçmiştir. Ayşe de ailesiyile aralarına sınır koyamamıştır. C, Ayşe'nin günlüğünde yazan *“Anamın, babamın varlığına dayanamıyor. Neden her şeyi benden bekliyor? Kendi ölü babasının bile varlığına dayanamazken!..”* (Atılğan, 2001:133) cümlelerini okuyunca yıkılmış ve aradığının **“o”** olamayacağını anlamıştır.

Roman C, yine sokaklarda ülküsel sevdasının peşindeyken son bulur.

SONUÇ

Aylak Adam, Yakup Kadri'nin Yaban romanı ile başlattığı Türk aydınını sorgulayan roman zinciri içerisinde önemli bir halkadır.

Yazar romanın mekanını baş kahramanın yaşadığı kaosu yansıtmak şeklinde kurgulamıştır. Romandaki üç önemli mekan (sokaklar, sinema salonu ve Bayan Naciye'nin küçük evi) baş kahramanın psikolojisini açmalar niteliktedir.

Çocukluğunda babası tarafından kutsal değerlerin çiğnendiğine, sevdanın tensel zevklerden ibaret görüldüğüne tanıklık eden C, roman boyunca bu fikri yenmeye çalışmıştır. Sürekli olarak toplumdan ve çevresinden ne kadar farklı olduğunu görmesi baş kahramanı büyük bir yalnızlık duygusuna sevk etmiştir. Bu duygu yaşamın amacını "birbiri için yaratıldığına inandığı kişi" ile tamamlanmak olarak gören baş kahramanın onu sürekli arayışına dönüşmüştür. Bu arama süreci, aynı zamanda kişinin kendini arama süreciyle örtüşür. C, onu bulduğu zaman tamamlanmış olacaktır.

Bayan Naciye'nin küçük evinde mecburiyetlerden ve dışarıdakilerin gözlerinden sıyrılmış bir sevdaya eriştiğini sanan C, geçici bir aydınlanma ve huzur anı yaşamıştır.

Romanın C'nin arayışını hala sürdürürken son bulması, kişinin kendini tam olarak anlayacak kişiyi belki de hiçbir zaman bulamayacağı anlamını taşır. Kişi, yaşadığı süreçte daima bir şeylerin eksikliğini hissedip bunun için kaygılanacaktır.

KAYNAKLAR

- ATILGAN, Yusuf (2001), *Aylak Adam*, Yapı Kredi Yayınları, 3. baskı, İstanbul.
- (2002), *Bütün Öyküleri*, Yapı Kredi Yayınları, 3. baskı, İstanbul.
- BACHELARD, Gaston (1996), *Mekanın Poetikası*, (Çev. Aykut Derman), Kesit Yayıncılık, İstanbul.
- ELIADE, Mircea (2001), *Mitlerin Özellikleri*, (Çev. Sema Rifat), Om Yayınevi, İstanbul
- KORKMAZ, Ramazan (1997), *Sabahattin Ali -İnsan ve Eser*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- LINGIS, Alphonso (1997), *Ortak Bir Şeyleri Olmayanların Ortaklığı*, (Çev. Tuncay Birkan), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- MAY, Rollo (2003), *Yaratma Cesareti*, (Çev. Alper Oysal), Metis Yayınları, İstanbul.
- ÖZLEM, Doğan (1996), *Metinlerle Hermeneutik Dersleri, C: 1-2*, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- TEBER, Serol (2001), *İnsanın Hiçleşme Serüvenine Giriş*, Papirüs Yayınevi, İstanbul.
- URRY, John (1999), *Mekanları Tüketmek*, (Çev. Rahmi G. Ögdül), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

